

MĖNESIO EKSPONATAS

Atvirukas ant beržo tošies

Muziejininkė Simona Gustaitytė

- Medžiagos: beržo tošis, rašalas;
- Atlikimo technika – presavimas, pjovimas, piešimas, rašymas;
- Plotis – 6,8 cm (atversto atviruko plotis – 13 cm), aukštis – 4 cm;
- Autorius – tremtinys Stasys Zavistanavičius;
- Krasnojarsko kraštas, SSRS;
- 1949 m.

Atvirukai ant beržo tošies – unikalūs dirbiniai, sukurti Sibiro platybėse išbarstytų tremtinių ir politinių kalinių XX a. 5–7 dešimtmečiuose. Tokie kūriniai atsirado itin skurdžios buities sąlygomis, kai represuotiesiems stigo elementariausių apyvokos daiktų, tad neretai tekdavo pasitelkti išradingumą panaudojant turimas medžiagas. Šiuo atveju alternatyva popieriui tapo beržo tošis, tikusi tiek laiškam, tiek įvairiems sveikinimams rašyti bei piešti.

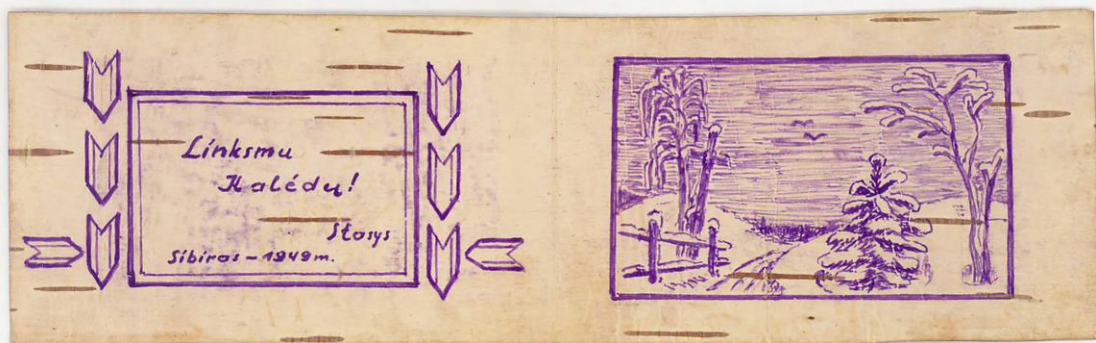
Kauno IX forto muziejaus rinkiniuose saugomas eksponatas – mažytis, vos keleto centimetrų atvirukas ant beržo tošies, kruopščiai dekoruotas ornamentais, iliustruotas liepsnojančios žvakės ir žiemos vaizdais. Muziejinę vertybę įstaigai padovanojo Laura Mačiokaitė-Janušauskienė. Moters šeima nukentėjo nacistinės Vokietijos ir antrosios sovietinės okupacijos metais. L. Mačiokaitės-Janušauskienės tėtis Mykolas Mačiokas – karininkas, Lietuvos

aktyvistų fronto (LAF) narys, antinacinio ir antisovietinio pasipriešinimo dalyvis, 1943 m. kartu su 45 lietuvių inteligentų grupe išvežtas į Štuthofo koncentracijos stovyklą. 1944 m. Raudonajai armijai reokupavus Lietuvą, M. Mačiokas dalyvavo antisovietinėje rezistencijoje, o jo žmona Juzė ir dukra Laura išstremtos į Krasnojarsko kraštą didžiosios Lietuvos gyventojų deportacijos „Vesna“ („Pavasaris“) metu 1948 m. gegužės mėnesį. Kartu su jomis į tolimą Sibiro regioną išvežtas tuomet Kūno kultūros instituto studentas, Mačiokų dukros Severinos bendrakursis Stasys Zavistanavičius. Tremtin jis pasiūstas tiesiai iš kalėjimo, be būtiniausių (iš)gyvenimui Sibire daiktų. Geranorišku Juzės Mačiokienės siūlymu, į tremtį jis keliavo kaip jos šeimos narys. Panašu, kad bendros tragedijos aplinkybėmis užgimė nuoširdi draugystė – tremtyje jaunuolis tapo svarbiu ramsčiu susirgus J. Mačiokienei, rūpinosi dvylikamete jos dukra. Pastarajai S. Zavistanavičius didžiųjų metų švenčių proga dovanojo ant beržo tošies pagamintus atvirukus.

KAUNO
IX FORTO
MUZIEJUS

KAUNO
IX FORTO
MUZIEJUS